

"טובים השנים מן האחד"

התערבות הורה מתווך תוצאות הכוללת קשר עין כתקשורת
פונקציונלית לקשיי התנהגות המחוזקים חיובית

מרצה: רחל צור המברה BCBA,

M.A חינוך מיוחד

מנהלת מרכז מבטים

נושאי ההרצאה

- הקשר בין בעיות התנהגות ולקשיים התקשורתיים והחברתיים
- מורכבות של הסביבה להבין של הרצונות של הילד ואת הקושי לנהל אינטראקציה תקינה
- ללמד תקשורת לעומת להשתמש בתקשורת וליזום בקשה
- מודל להתערבות הורים ואנשי מקצוע לקידום תקשורת מבוססת קשר עין לבקשת רצונות.

מנקודת המבט של הילד

- שינוי שגרה ועודף זמן פנוי
- קושי לתעסוקה עצמית ממושכת
- עיסוק רב בפעילות מועדפת
- קשיי תקשורת והבעת רצונות
- קשיי הבנה וקבלת שינויים

מנקודת המבט של ההורה

- חוסר פניות
- רצון להטיב עם הילד
- קושי להבין את הרצונות
- רצון למנוע תסכול
- הרצון לעודד עצמאות ולאפשר לילד גישה חופשית לצרכיו

הערכה פונקציונלית

אוטומטי

שלילי

חיובי

קשיי התנהגות אופייניים

נסיבות שכיחות

- בקשה לעצור או להפסיק פעילות מועדפת
- סירוב לבקשת הילד לקבל עוד פעילות מועדפת או גירוי מועדף
- הסברים
- דרישה תקשורתית מאתגרת
- סיטואציה המצריכה המתנה לגירוי/ פעילות מועדפת
- חסימה / הגבלה על פעילות מועדפת

- התקפי זעם
- בכי ממושך
- בקשות חוזרות
- חטיפה
- אלימות
- זריקת חפצים
- צעקות
- קוליות

- המשך קבלת הרצונות
- קבלת גישה לפעילות המועדפת
- קבלת תשומת לב
- קיצור זמני המתנה

מה היא תקשורת פונקציונלית ?

- התנהגות שמספקת מענה לצורך שמתממש על ידי בעיות התנהגות
- משרתת את המתנהג להשגת רצונות
- משמשת כתחליף לקשיי התנהגות

• המטרה:

- להחליף בעיות התנהגות על ידי לימוד התנהגות נאותה חדשה שתספק למתנהג את אותו החיזוק שסיפקו קשיי ההתנהגות

Functional Communication Training

מה נרצה ללמד?

איפוק והבלגה

☐

- ☐ הפחתה של קשיי התנהגות
- ☐ הגברת המתנה ודחיית סיפוקים
- ☐ הגברת התנהגות בקשה נאותה

כוונה תקשורתית

☐

- ☐ בקשה לקבלת פריט מועדף
- ☐ בקשה לקבל חזרה גירוי
- ☐ בקשה לקבל עוד מאותו גירוי
- ☐ קבלת עזרה
- ☐ הסרה של פחד או מצוקה

מרכיבי ההתערבות

- עיצוב התנהגות בקשה: קשר עין (Guerrero & Jones (2015)
- למידת שרשרת התנהגויות בקשה
- FCT (Durand & Moskowitz (2019)
- שימוש באסטרטגיית הורה מתווך תוצאות

Adult mediated consequences- Taylor & Hoch (2008)

למה דווקא קשר עין?

- קשר עין נוצר בהקשרים של תקשורת חברתית בסיטואציות של בקשה וקשב משותף (ניוזמות ומענה לאינטראקציה חברתית)
- חוסר מבט שובר את האינטראקציה ואת הסבירות לחוויה משותפת, סבירות קטנה למימוש הצרכים ולהגברת בעיות התנהגות
- ירידה בהזדמנויות להביט בשותף ולצפות בתגובות רגשיות וג'סטות
- נמצא קשור לירידה בתפקוד החברתי, בקשב משותף ובקשה (Jones et al 2008)
- השפעה עתידית על רכישת שפה וחברתיות

למה דווקא קשר עין?

Form of the Behavior

צורת ההתנהגות

- התנהגות מתמשכת (ניתן לעצב משכי זמן)
- קלה יחסית לביצוע על ידי המתנהג
- מקבילה לקשיי ההתנהגות
- מתאימה להקשרים השונים בהם מופיעות בעיות התנהגות
- מהווה התנהגות קדם לתקשורת חברתית ובקשות

מחקרים על קשר עין

- (Fox 1977) - שימוש ברמז פיזי ומילולי, שימוש בחיזוק שלילי
- (carbon 2013), [Jeffries, Crosland, and Miltenberger 2016] – הכחדה לתגובות בקשה קודמות וחיזוק רק תגובות מילוליות המלוות במבט
- (Funger Malott, 2019) - השתמשו בעיצוב התנהגות "מבט" אל הגוף של האחר ועד מבט ישיר ומתמשך
- (Guerrero jones 2015) - התערבות חברתית תקשורתית המשלבת prompting, למוד הפניית מבט GS, בהקשרים של תגובה לבקשה ויוזמה לקשב משותף

התנהגות בקשה Mand

- אופרנט מילולי המחזק על ידי תוצאות אופייניות ולפיכך הנו תחת

שליטת גירוי של תנאים רלוונטיים של **חסך ורוויה** (סקינר 1957)

- **הגדרת קשר עין :**

- תזוזה של הראש של הילד והעיניים כדי ליצור קשר ישיר עם העיניים

של האדם ממנו הוא מבקש מיד לפני או בו זמנית עם תגובות

מילוליות (carbon 2013)

איך נדע מה הילד רוצה?

❖ ראיון הורים ושאלון raised

❖ תצפית בילד בזמן פנוי

❖ סרטוני וידאו

❖ התנסות ישירה עם הילד

יצירת מבט למשך 2 שניות ויותר לעבר החפץ הנמצא אצל

שותף התקשורת (Jones 2015- Guerrero)

Preference Assessment

הערכת העדפות של הילד

חסך/ רוויה

❖ צבירה של גירויים

❖ הכנסה של חפצים לתוך חפץ גדול

❖ החזקה של 2 חפצים ביד

❖ מכשיר: שיר מסוים / אפליקציה / סריקה ואיתור סרטון

❖ שילוב של חפץ תואם סרטון

❖ תכונות פיזיקליות של גירוי

❖ גירוי שלם / אחיזת הגירוי

טריגרים להופעת קשיי התנהגות

❖ החזקת גירוי מועדף סמוך לעיניו של המטופל אך ללא מתן גישה

❖ לקיחת גירוי מועדף הנמצא כבר אצל הלומד

❖ לתת לילד גירוי אחד ולהשאיר את האחר אצל המבוגר

❖ מתן " טעימה" כפיתוי

הכללה: מגוון סיטואציות חברתיות, שותפי תקשורת, גירויים שונים

הגדרה אופרטיבית לקשר עין

- **Gaze Shift** - התבוננות בגירוי לשנייה והעברת המבט מהצעצוע לעיניו של שותף התקשורת. שותף התקשורת צריך להסתכל בזמן זה על הילד.
- משך זמן מבט- התבוננות על הצעצוע והעיניים של שותף התקשורת

יישום ההתערבות

הגברת קשר עין GS

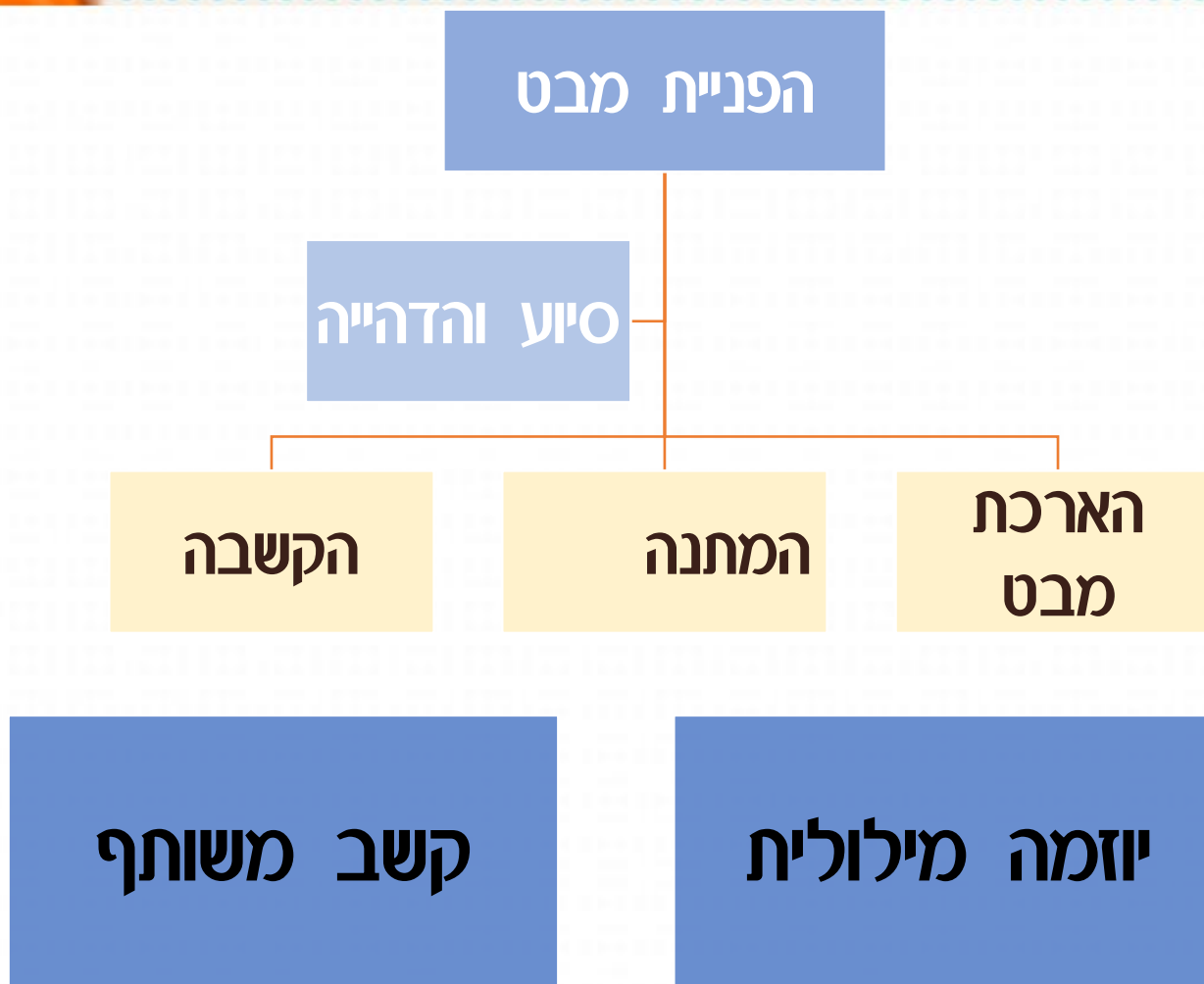
- חשיפה לטריגר
- שימוש בהליך סיוע למעקב מבט
- most – to least
- בעקבות הפניית מבט מתן תוצאות מידיות שהן הפונקציה לבעיות ההתנהגות
- אמירת שם הגירוי בעת מתן התוצאה

הפחתת קשיי התנהגות

- מניעת גישה לגירוי או לפעילות המועדפת ללא מבט
- אי מתן גישה לחפץ בעקבות קשיי ההתנהגות שהוגדרו מראש

שילבי התערבות

שלבי האימון בהתערבות בקשות

סיוע למבט

קשר עין

הקשבה

הדהוד

חיקוי

הפקת צליל

מילה

שתי מילים

משפט

משתנים מתערבים

- עוצמות המחזק
- מידיות הסיוע
- איתור נכון של משתני מוטיבציה
- גודל הגירוי
- נייחות הגירוי
- כמות תרגולים
- יישום נכון של הליך הכחדה
- שימוש בהוראות מילוליות: תסתכל עליי, מה אומרים? מה אתה רוצה? רוצה...

משתנים מתערבים

רוויה ועצמאות

מניפולציות
להרים גבוה
לשבת על הנדנדה
לנדנד ולעצור

הילדה רוצה להתנדנד

מושיבים אותה על הנדנדה
ויוצרים חסך

מרימים את הנדנדה ועוצרים

מרימים את הנדנדה לגובה

בעקבות מבט

משחררים נדנוד ואומרים
נדנדה

מניפולציות במוטיבציה:

- החזקת מכונית אהובה
- לקיחת מכונית בשימוש
- הגשת מכונית אחרת
- החזקה תפעול מכונית
- אחרת אטרקטיבית

- לעצור סרטון
- לחסום מסך
- לסגור מסך עם כיסוי
- ללחוץ על כפתור השתק
- לצאת מהאפליקציה
- להציע גירוי אחר
- להזיז סרטון אחורה
- לקחת את המכשיר

קריטריון

קשר עין: החל
מהזזת עישון ועד
הרמה והזזת ראש

ווקליזציה- החל
מכל צליל ועד
לאמירה מדויקת

אינטונציה מותאמת
והרחבת דיבור

עזרה

עמידה מול הילד

הרמת החפץ
לגובה עיניים

דיבור ברור עם
אינטונציה נכונה

מוטיבציה

נתינה חוזרת

שינוי באיכות, כמות,
סוג המחזק

מוטיבציה להפסקה,
פתרון בעיות, קבלת
עזרה

תודה
על
ההקשבה!

